

SLOVNÍČEK VYBRANÝCH POJMŮ
(upraveno podle Matějček a kol., 2007)

abiotický – neživý

amenzalismus – vztah mezi populacemi dvou a více druhů organismů, při kterém jeden druh omezuje populaci, růst či rozmnožování jiného druhu, aniž by byl sám nějak ovlivněn (např. vysoký strom, který svým růstem zastíní drobnou bylinu).

biodiverzita – rozmanitost živé přírody, biologická rozmanitost.

diaspora - orgán rostliny, který slouží k jejímu rozmnožování a rozšiřování (např. semeno, plod, cibule).

disturbance – narušení.

dominový efekt – vymření určitého druhu (či více druhů) v důsledku vyhynutí druhu jiného .

druh – skupina jedinců (rostlin, živočichů či jiných živých organismů), kteří mají společný původ a společné vlastnosti, kterými se liší od ostatních druhů. Tito jedinci se mohou vzájemně rozmnožovat a produkovat plodné potomky.

edafický – půdní, vztahující se k půdě.

ekologická nika – zařazení druhu nebo jedince do struktury a funkce ekosystému, vyjadřuje soubor všech faktorů životního prostředí .Toto zařazení je dáno nároky na potravu (potravní nika) a prostor (prostorová nika) a také podmínkami abiotického prostředí. Potenciální nika představuje veškeré zdroje, které by mohl organismus využívat, realizovaná nika představuje zdroje, které skutečně využívá.

ekologická stabilita – schopnost ekosystému odolávat vlivům okolního prostředí.

ekosystém – základní funkční jednotka v přírodě. Složitý celek, tvořený živými organismy a fyzikálními složkami jejich životního prostředí – horniny půda , ovzduší, voda apod.

ekoton – okrajové společenstvo, které se nachází na styku dvou různých ekosystémů – např. lesa a louky. Ekotony se často vyznačují vysokou biodiverzitou neboť obsahují jednak druhy z obou sousedních ekosystémů, jednak druhy charakteristické právě pro ekoton.

endemit – druh, který obývá pouze určité území (různého rozsahu) a jinde se nevyskytuje.

expanzivní druh – druh, který v určitém období obsazuje nová stanoviště, případně dochází ke značnému nárůstu jeho populace – na

území ČR např. jasan ztepilý nebo křížák pruhovaný. Narozdíl od invazního druhu je v dané geografické oblasti původní.

extinkce – vymizení, vymření (druhu).

fragmentace stanovišť – členění na menší části (např. v důsledku výstavby dálnice apod.).

geograficky nepůvodní druh – druh který pochází z jiné geografické oblasti a jeho výskyt v daném území je ovlivněn činností člověka. Tyto druhy jsou označovány také jako zavlečené, vetřelecké, introdukované, exotické či adventivní.

herbivor, býložravec – živočich, který se živí vyššími rostlinami, tj. bylinami, keři a stromy včetně listů, větví, borky. Příkladem jsou někteří hlodavci, býložravci v užším slova smyslu aj.

introdukce – vysazení geograficky nepůvodního druhu v novém prostředí. Může být záměrné nebo nezáměrné.

invazní druh – geograficky nepůvodní druh který se v novém prostředí šíří na úkor druhů původních. Obvykle bývá za invazní druh považován takový, který se od rodičovského jedince prokazatelně rozšířil do vzdálenosti 100 m za 50 let (u rostlin, které se šíří semeny) nebo do vzdálenosti 6 m za 3 roky (u rostlin, které se šíří oddenky).

klimax, klimaxové společenstvo – vrcholné stádium sukcese. Společenstvo, které svým druhovým složením odpovídá podmínkám daného stanoviště především klimatickým, případně půdním.

konkurence – vztah mezi dvěma organismy, které využívají určitý společný zdroj (např. potravu, životní prostor apod.).

masové vymírání – určité období v geologické minulosti Země, během kterého došlo z různých příčin – např. pád meteoritu náhlé změny podnebí intenzivní sopečná činnost apod. k dramatickému poklesu biodiverzity.

monokultura – porost, který je tvořen jedním druhem.

orografický – vztahující se k reliéfu.

parazitismus, cizopasnictví – vztah mezi dvěma organismy, při kterém jeden organismus (parazit neboli cizopasník) žije na těle nebo uvnitř těla jiného organismu (hostitele), živí se na jeho úkor a tím mu škodí. Parazit bývá obvykle výrazně menší než hostitel (př. jmelí, klíště, tasemnice).

populace – soubor jedinců stejného druhu, kteří žijí a rozmnožujících se v určitém území a mají možnost vzájemné genetické výměny.

predace – vztah mezi dvěma druhy organismů, při kterém se jeden druh živočicha (predátor) živí jiným druhem (kořist). Predátor bývá obvykle větší než kořist.

propagule – jakákoliv část organismu, která je schopna dát vznik novému jedinci (např. semeno, vajíčko, oddenek). Může být produkována pohlavně i nepohlavně. U rostliny obvykle označována jako diaspora.

stanovištně nepůvodní druh – druh, který může být v dané geografické oblasti původní, ale na daném stanovišti se přirozeně nevyskytuje (např. vysazené smrkové monokultury na sušších místech v nižších nadmořských výškách).

sukcese – zákonitý jednosměrný vývoj druhového složení společenstva na určitém stanovišti. Začíná počátečním (iniciálním) vývojovým stádiem a směřuje ke klimaxu.

Úmluva o biologické rozmanitosti – nejvýznamnější mezinárodní dokument v oblasti ochrany biodiverzity. Úmluva byla přijata v roce 1992 na Summitu v Rio de Janeiro. Do současné doby ji přijalo celkem 188 států.